

ДІАЛЕКТОНОСІЇ ПРОТИ ДІАЛЕКТОЛОГІВ (ПРО СТАТУС БЕРЕСТЕЙСЬКО-ПІНСЬКИХ ГОВІРОК)

Аркушин Г. Діалектоносії проти діалектологів (про статус берестейсько-пінських говірок)

Білоруські мовознавці говірки півдня, центру та заходу Брестської області (Берестейщина) відносять до білоруської мови, незважаючи на те, що вони мають найтипівші риси української мови як у вокалізмі, так і в консонантизмі. У статті подані міркування самих берестейців, які ці говірки безпомилково визначають як українські.

Ключові слова: берестейські говірки, статус говірок, вокалізм, консонантизм.

ARKUSHYN H. USERS OF THE DIALECTS AGAINST DIALECTOLOGISTS (ON THE STATUS OF BREST DIALECTS)

Dialects of the southern, central and western areas of the Brest region are referred by Belarusian linguists to the Belarusian language. However, they possess the most typical features of the Ukrainian language both in vocalism and in consonantism. In the article the considerations of the residents of the Brest region, who correctly define these dialects as Ukrainian, are given.

Key words: Brest and Pinsk dialects, status of dialects, vocalism, consonantism.

Анклавні говірки найчастіше викликають суперечки щодо їхнього статусу. З одного боку, вони зазнають значного впливу мови, в оточенні якої ще функціонують, з другого, – попри все, зберігають найтипівші (найоригінальніші) риси “своєї” мови. Навіть у мовленні тих, хто зрікся рідного слова, всупереч волі носія, дивись і “проскочать” чути в далекому дитинстві слова, повторені підсвідомо, та звукосполюки, перейняті ще в утробі матері.

Багато суперечок щодо їхнього статусу викликають говірки півдня, центру та заходу Брестської області Республіки Білорусь, які називають берестейсько-пінськими, або просто берестейськими. Українські, російські та більшість польських мовознавців відносять ці говірки до української мови, і лише білоруські (та деякі польські з Білостоцького університету) називають їх білоруськими, “скромно” замовчуючи їхні типові риси, наголошуючи на менш важливих, нетипових.

Спостереження першого десятиліття XXI віку показують, що корінні жителі Берестейщини ще різною мірою володіють місцевими говірками. Найбільш консервативними виявилися старенькі бабусі, народжені у 20–30 роках минулого століття, які мають лише декілька початкових класів польської школи або й не маючи їх. Їхні ж ровесники-чоловіки, якщо й змогли дожити до наших днів, практично не володіють місцевим мовленням, а спілкуються російською мовою (вони, як правило, мають більше класів освіти, відслужили в російській армії, побували на війні, здобули трудовий стаж в радянських російськомовних установах і т.д.). Берестюки, народжені у 40–50 роках, які проживають у сільській місцевості, добре володіють російською мовою, а в побутовому мовленні переважно користуються говіркою зі значними вкрапленнями російзмів. Середнє, молодше і наймолодше покоління повністю російськомовні – усе це результат державної двомовності Республіки Білорусь, “вірність” керівництва держави ще радянським принципам “інтернаціоналізму”, звичайно “російському”, постійною боротьбою з національними проявами, “звичайно” українськими, повсякчасне змішування населення різних регіонів країни та з-за кордону (всдержавні новобудови, осушування поліських боліт та їх заселення, будівництво так званих “президентських котеджів”) та ін. Росіянізація міських жителів виконана повністю: 100% їх російськомовні.

Дещо інший результат аналізу мовлення берестейської інтелігенції: розповідь на будь-яку тему вони можуть передати тільки по-російськи, а тому говірки їм зайві (навіть уродженцям села, де вони й зараз працюють і мешкають), бо для висловлення своїх думок їм просто не вистачає місцевих слів, а не так, як у “великом і могучем”. І лише невелика частина берестейської інтелігенції може спілкуватися не так говірками, як українською літературною мовою, бо це ті, хто “віднайшли” своє волинське коріння, стали переконаними українцями,

читають українську пресу, дивляться українські телеканали, часто відвідують Львів та інші західноукраїнські міста.

Малограмотні берестюки добре відчують особливості мовлення жителів свого та чужих населених пунктів, пор. уривки з відеозаписів.

/ інт'і́р'есно то шчо от ж'інка (показавши на свою дружину) тут пару к'іл'о́метрив от'с'ул' гре^им'йача (зняв окуляри і подивився) / кул'ко там? / (звертаючись до дружини) п'ят' к'іл'о́метри? / в_йіх / в_йіх вже / вже в'_йіх трошк'і інак го'вора́т вже / ново'с'олки (показує лівою рукою в той бік) от два к'іл'о́метри / в'_йіх вже к'ін' / в'_йіх (рукою вбік дружини) вже к'ін' го'вора́т / да // а_отут ново'с'олк'і (показав туди) / е / в_нас кажу́т к'іну́в / а_там (лівою рукою вбік Новосьолок) го'во́р'ат ки'н'ув / у́же на ы^е / в'м'есто і в_йіх и^е / от два (жест у той бік) к'іл'о́метри //

(Величковичі, Каменецький район, Брестська область, В. О. Горось, 1939 р. н.)

/ в_здітови ше го́нде (рукою перед собою) / тут ше біто / ну вс'о́рав'но́ д'руги́й ак'цент (описала рукою коло) а_там_дал'шеї ше е́те (помах) / ина́чеї / то́но в_нас тут в_хо́мс'ку а_в_же онде в_безд'іжи^і (праворуч) / то_зно́ў вже вин / во́на / на_ко́та ки'шка / в_нас кушка кажу́т' / а / а_то^{в_же} к'ішка / все по-д'руго́му / в_гошови вже по-д'руго́му йак у_нас // [А на стола_як у вас кажу́ть?] / стул / а / а / а_в_же в_гошови чи в_безд'іжи^і стил / стил (поправляє хустку) // [То вже більш до українського?] / а^{га} до_украї́нс'кого / о //

/ в_нас хац'у́ками прози'вайут' / то гни'л'ец го́нде (рукою ліворуч) / во́ни хац'ака́ют' то́ж'е / то нас / йіх йак во́ни ро́сказа́ют' / хац'у́ки // о́так_о / во́ни біто / біто по-бе́ларуски / ну йак'і слув го'вора́т' / во́ни / во́ни м'ниго так'іх / онде_ж не́дал'о́ко (рукою ліворуч) на́шого сил'са́в'ета на́шого ко́л'хо́за / гни'л'ак не́дал'о́ко го́нде // [А ваш ро́зго́вор га́рний?] / ну йа не_зна́ю / йа од_ро́ду так го'во́ру / ме́н'і зда́йец:а ну вже так / [Так і ма́ти ва́ша го'во́рила?] / так'_і_ма́ти го'во́рила / так'_і_ба́тко го'во́рив / так'_і в_нас ста́ром'ли́н':а / а / а_ха́з'айі́н жа́бел'а онде (показала ліворуч) / там і в_жа́бел'і е́так го'вора́т' би_нас / і_за́во́йен':е (ліворуч) те́так би в_нас / а_в_же гн'і'л'ец (показує далі) то_за́во́йен':ем там / вже там хац'у́ки (підтвердила рукою) / ми на́зи'ва́ли // во́ни там хац'ака́ют' / о / а_в_же го́шов е́то вс'о́ оди́н ко́л'хо́с / го́шов / за́туч:е / вже там во́ни ° в_нас стул а_во́ни стил кажу́т' / і_там м'но́го де́шо во́ни вже т'вердо го'вора́т' / вже_во́ни и́на́чеї / оди́н сил'са́в'ет / а_три / три і мо́ви //

(с. Старомлини, Дрогичинський район, Брестська область, М. О. Дейнека, 1930 р.н.)

Усі жителі Берестейщини записані білорусами, хоч по-білоруськи ніхто з них не говорить (виняток становлять переселенці з “дзекаючих” регіонів), через що у свідомості багатьох молодих берестюків відбулося ототожнення понять – *громадянин Білорусі і білоруська національність*. Порівняйте таку розповідь:

/ йа по-сво́йему / по-дере́венски го'во́ру по-те́бренски / так мн'е го'во́р'ат шо йа г'е́дунка / шо йа н'е / не_по-со́бол'овски ро́зго́вар'івайу // а_йак за́йіду на_украї́ну / го'во́р'ат шо_йа хах'лушка / а_йа не_хах'лушка (заперечно покрутила головою) / ну ме́не все хах'лушка / за́йіду на_е́то_са́мо́е / от в_ста́вропол'ски́й кра́й там / н'е в_ро́ст'овску 'облас'т' / там то́ж'е го'во́р'ат / шо: е́то_са́мо́е / в_нас да́же^{ни} ни ро́дствени́ков (знизала плечима) не^има на_украї́н'і н'і́кого / ч'іста е́та / бе́ларуси ко́р'е́н'ийе // [А як у вас у се́лі вивчи́ли украї́нську мо́ву? От не́ма ні́кого в Укра́їні, а вивчи́ли.] / а_в_нас не_украї́нска (знизала плечима) а_то_просто обикно́в'ена мо́ва / тут в_нас і / і_пол'ски / і_руски / і_бе́ло'руски і / е́то_са́мо́е // [А украї́нських не́ма?] / н'е / не́ма (крунула головою) // [Ні

к^рапельки?] / н'і кап'ел'ки не^{ма} // [А ви кажете хадзілі, якщо ви білоруси?] / н'е (покрутила головою) / ми го^ворим хо^дили / ро^били / ко^сили / во^зили // [А як по-українськи?] / по^н'ат':а не^{ма}йу (знижала плечима) йак там гово^р'ат //

(с. Собо́лі, Березовський район, Брестська область, Н. С. Кугач (Шибун), 1957 р. н., уродженка сусіднього села Стара Тебра)

Наскільки далеко “зайшла” боротьба з “українським буржуазним націоналізмом” (не з білоруським чи російським націонал-шовінізмом!), видно хоча б з такої розповіді:

/ йак т^реба бу^ло пол / от^римувати паспорт / от / в^иши^снацит' л'іт / то^йа зашов и^{на}пи^сав шо^йа украї^ниц' / от / там в^тих е^т'іх / па^перах // ал'е ме^не ви^звав ду^{ма}йора / от майор був / е / на^чал'н'ік того / паспортного сто^ла / а^каже ти хто? / каже бан^дера? / чи б'еларус? / пришлос' б'іло^русом назватис'а / ота^ко^йе / зл'а^кавс'а //

/ али^ш і^{на}тому не^зак'інчилос' / йак вони ка // ста / с'тали за^мнойу с'л'іткувати / ди^витис'а шо^йа там ка^жу / та^ко бо^ма^ло^йе / то^й тут ма^лий ш'е / ну^й вс'о // ч'и^рис па^ру л'іт ме^не з^нач'ит' / поса^див / за^ант'исав'ецку^йу пропа^ганду і^аг'ітаційу / і^да^ли десет' л'іт ми^н'і // йа си^д'ів на^етум / в^архангел'ск'ій облас'т'і си^д'ів // от^та^ко^йе // [Скільки років тоді вам було?] / ну було ше: / е^то с'ім^нацит' л'іт / с'ім^нацит' л'іт //

(Мотикали, Брестський район, Брестська область, П. В. Пилипук (П'іліп'ук), 1933 р. н.)

І навіть 2010 року український націоналізм “залишається” найстрашнішим “ворогом” білоруського народу. Так, в одному “вимираючому” (бо лише пенсіонери) населеному пункті Березовського району уродженець цього села організував Музей західнополіської матеріальної культури, де пояснення давав російською мовою, наголошуючи: щоб ніхто його не назвав українським націоналістом, він навіть з рідними батьками тепер спілкується по-російськи. А всім же відомо, що говорити російською – це найвищий прояв інтернаціоналізму.

Безперечно, така державна політика призвела до того, що більшість населення цього краю стало просто безнаціональним: називають себе білорусами, а говорять по-російськи. Будь-яка згадка про Україну, українців, українське не бажана. І говірки теж “не українські”.

Але в пам'яті багатьох людей залишилося те, що за німецької окупації скрізь на Берестейщині були відкриті українські школи, пор. один такий спогад:

[За німців у вас була школа?] / да! (кивнув головою) / да // [Як учили?] / на^ук^раїнско: / при^вози^ли / е^н / зо^л'вова // оту^то (показав рукою) / мої^й су^с'іди / то^йіхн'ї // ну су^с'ітка вже / во^на од^на осталас' (почухав скроню) с^того ро^ду / то йї^й брат був пол'іц'іянтом / при^н'і^мц'ах / пол'іцеї^с'к'ім // і^вун йї^здив на^ук^раїну / там брав / та^к'її^й пло^мики (показує товщину книжок) називалис' / та^к'її^й как уч'еб^н'ік'і / і^тийі^й пло^мики при / і^по^тих пло^миках училис' в^школ'е / ше да^же мн'і од^ни з^ново^с'олок (вказівним пальцем у той бік) рос^казував / шо в^йіх да^же не^мецк'її офи^цер е^гзамен прин'імав / то ше хвал^ив хто (жест рукою) / в^кого ус^п'ешно е^то д'ело / хто старав'а учитис' то ше / хвал^ив і^те^то //

(Величковичі, Каменецький район, Брестська область, В. О. Горось, 1939 р. н.)

Старше покоління добре “вловлює” особливості своєї та сусідніх говірок і безпомилково вказує, до якої мови – української чи білоруської – вони належать. При цьому діалектоносії не визначають, які рефлекси етимологічних [о] та [е] в новозакритих складах, який звук вимовляють на місці *ѣ, що позначали літерою ѣ, чи всі приголосні “стверділи” перед *и та *е і т. д. Вони просто слухають і відчують. Якщо ж є “акання” і “якання”, “дзекаання” і “цекання”, збережена м'якість приголосних перед давніми *и та *е, то,

безперечно, це білоруська говірка, – така їхня позиція. Але російських говірок ніде немає, хоч скрізь звучить ця мова.

Уродженець Берестейщини Ф. Климчук у монографії “Гаворкі Заходняга Палесся” докладно схарактеризував берестейські та пінські говірки, які він називав загородськими, щоправда не вказавши, до якої мови вони належать (?) [Клімчук 1983], лише говірки Радостовської сільради Дорогичинського і Повітської сільради Кобринського районів “історично відносяться до північних волинсько-поліських” [Клімчук 1983, 14–15]. Це і дало підстави О. Кривицькому в “Дыялекталогіі беларускай мовы” (видавництво “Вышэйшая школа”) підсумувати: “Розмежовується ця західнополіська група говірок білоруської мови [виділення наше. – Г. А.], за висновками Ф. Климчука, виразним пучком ізоглос і на півдні з волинськими, або західнополіськими, говірками у складі української мови. Відповідний пучок складають, як він зазначає, ізоглоси таких особливостей, як окання у загородських говірках і укання в західнополіських українських, голосний [о] після м’яких приголосних у певних умовах у загородських у відрізненні від [е] у сусідніх українських (*с’обстри, зил’оний* у відрізненні від *сестри, зелений*), звук [и] після твердих приголосних у ненаголошених складах у загородських порівняно з [е] в українських (*типло, висна, силó, до минé і теплó, весна, селó, ду менé*), суфікс *-са* у зворотних дієсловах у загородських у відрізненні від українських з *-с’а...*” [Кривіцькі 2003, 213]. Зауважимо, що тут (і далі за текстом) не названо жодної найтиповішої фонетичної риси т. зв. загородських говірок, а обрані другорядні, які при визначенні статусу говірки є неосновними, тому перераховані ці “другорядні” фонетичні риси не свідчать про оригінальність чи “відрубність” загородських, бо всі вони є і в говірках Волинського Полісся (див., зокрема: [Аркушин 2010]), тобто всі вони такі ж українські, як і полісько-волинські. Крім цього, тут ще й переплутані волинські говірки із західнополіськими (західнополіський і волинський – це окремі діалекти української мови). Ось так білоруські мовознавці підставляють “наукову підвалину” під “білоруськість” говірок Берестейщини.

Оскільки берестейсько-пінські говірки на лінгвістичних картах відділяються від білоруських чіткими пасмами ізоглос на всіх мовних рівнях, то для “виправдання” білоруські мовознавці вигадали такий собі термін – “своеасаблівыя беларускія гаворкі”, аби лиш не назвати їх українськими. А для “підтвердження” цього можна навіть вдатися до фальсифікацій. Як приклад, наводимо зауваження академіка М. Толстого щодо видання “Беларускі фальклор у сучасных запісах. Брэсцкая вобласць” (подаємо мовою оригіналу):

“К сожалению, в этом издании тексты окающих говоров переведены на литературную акающую белорусскую орфографию. В них привнесено также отсутствующее в этих говорах цеканье и дзеканье и сделан ряд других редакционных поправок, что резко снижает научную ценность издания и выглядит по меньшей мере анахронизмом. Этой же устаревшей эдиционной техникой, напоминающей некоторые донаучные издания прошлого века, пользуются и издатели в целом очень ценной и богатой материалом многотомной академической серии “Беларуская народная творчасць” [Толстой 1983, 18–19].

І як би найвченіші лінгвісти, а вслід за ними й інші науковці – літературознавці, історики, етнографи, археологи, культурологи та ін. – не старалися довести “білоруськість” говірок, однак у цьому вони не можуть переконати навіть найменш освічених берестейців. Надаємо слово берестюкам (фрагменти текстів з нашого рукопису “Голоси з Берестейщини”):

1. [Ви кажете: хахли, цигани. А ви хто?] / йа рос’їйачка / [А чому ви не говорите по-російськи?] / ну_йак йа / йак ми / тий / б’іло|руси / б’іло|руси // [І ви кажете хадзіць, рабіць?] то за_пру|жани туда так го|ворат’ // п’яди|с’ат к’і|лометри //
(с. Відомля, Каменецький район, Брестська область, М. Шалонік, 1921 р. н.)

2. [Дружина Горося:] / а_в_нас тоже / к’ін’ го|вор’ат / но_го|вор’ат // ки^|нув // не_к’|нув / да (підтвердила кивком голови) //
[Ну, хто ж у вас в Грем’яче живе? По-якому говорять?]

[Дружина Горосья:] / по-д'єр'є'в'єнски^і / по-м'єсному (засміялася) // м'єсний д'іал'єкт // [До якої мови він ближчий?] / до_ук'райінської //

[Горось:] / ну кан'єшно / до_ук'райінської / да: //

(Величковичі, Каменецький район, Брестська область)

3. [По-білоруську говорять у вас?] / н'є^а (впевнено заперечила головою) / н'є_н'є / так_оде в_нас не_говорат' / того в_нас не_ма_оде // в_нас_тико по-нашому / по / коли_є_м'єсни_одо / а_тил'ко а_но прийєж':і / то вже во_ни говорат' // [А трохи є у вас приєжжих?] / м_ного приєжжих / м_ного приєжжих_оде //

(с. Вельямовичі, Брестський район, Брестська область, В. І. Морозюк, 1934 р. н.)

4. / а_га / то ми_є зайіхали ту_ди_є / на_свад'б'ю / то нас ни_хто ни_ка_зав шо ми б'єло_руси / говори_ли вс'і шо ми в_крайінці / [Чи хахли?] (сміючись) / хах_ли чи у_крайінці // наш_баш'те / наш_йа_зик / бул'шин_ство св'_а / йа_ки_є_та_ки_о пуд_у_крайін_ської пуд_ходит' / і_а: в_йіх там ц'є та_ке_й_є_о / сло_ва / г'є / да_да / а_ме^н / і_ру_ске по_м'ішани / і: у_крайін_ске / а_б'єло_рус_кого в_нас об'і_ше ни_є_ма // от йа_к йа са_ма училас'_а в_ш_кол'і б'єло_рус_к'і_й йа_зик / то ха_з'і_ю / ра_б'і_ю / ну ми_ш так ни_говоримо // [А як ви записані?] / б'єло_руси / [А яка ж ви білоруска, якщо по-білоруськи не говорите?] / гос_под'р' йо_го з_на_є //

(с. Піски-1, Кобринський район, Брестська область, В. В. Букач, 1935 р. н.)

5. [Як у вас говорять на стола?] / стул (кинула, посміхнувшись) / [На коня?] / кун' / а / а_в_же он в_т'у_х'иничо^х се_ло во_рад_ом / к'ін' говорат' / на / на_кун'_а / к'ін' / а_в_нас кун' / [Вуз?] / вус / [Нести – то н_ус?] / ну / [А на носа?] / нус / в_нас / в_нас йа не_зна_ю йа_к / бул'_ш пуд_у_крайін_ск'і_й му_сит' //

(с. Бобринці, Брестський район, Брестська область, Н. О. Лісняк, 1929 р. н.)

6. [Як говорять в Остромичах?] / ну в_нас по_хо_жий / роз_го_вор до_у_крайін_ского / и_до_пол'_ского // і_так / і_так // а_в_ж'є / от в_д_руг'іх с'о_лах вже в'ін //

(с. Остромичі, Кобринський район, Брестська область, М. Д. Бандзірук, 1936 р. н.)

7. [Ви так говорите, як і ваші батько й мати говорили?] / так / [А по-якому ви говорите?] / по-йа_кому? // в_нас / на_ция то б'єло_рус_ка_я / но ми по-бєло_рус_кому йа_зи_к'є ми не_говоримо // [Хадзіць. рабіць] / н'є! / ми так не_говоримо // [То по-якому ж?] / ну_є_то тро_ху у_крайін_ски зна_ходит / б'єл'_ше роз_го_вор у_крайін_скі_й / ну_а_л'є_то_же не / не^н_сов'_сом_п_ра_в_да / ну в_нас об_л' / об_м'_ак_шайут //

(с. Кашенники, Каменецький район, Брестська область, Н. Демчук)

8. [Як у вас кажуть на стола? Стіл чи стул?] / сти:і_л / [Стул не кажуть?] / н'є / [На коня?] / кин' / [Кунь – немає такого?] / н'є / [От в других селах...] / а_в_д_ругих да / от_тут / тут у_нас так / а_в_же в_з'_ати от (нерозбірливо) / є_та сто_ро_на до_гра_ниц'і // а_там_гра_ниц'а йа_к_ста_ла / у_же за_гра_ниц'і_ю там / <...> / а_там_у_же_та_йа_м'є_сно_с'т' / там_у_же_н'є / там_у_же_б'єл'_ше / б'єл'_ше по-б'єло_рус_ку говорат' / а_тут_у_нас_от_є_та_м'є_сно_с'т' в_о_к_руз'і / вс'і говорат' так по-нашому / так_ка_жут' / по-у_крайін_ску //

(с. Старая Расна, Каменецький район, Брестська область, В. К. Лісун, 1923 р. н.)

9. [А у вас в селі по-якому говорять?] / о_так йа_к на_у_крайін'і // в_нас так і_говорит' і_в_с'о_та_ки / так_є_то_го / у_з'_д'і_тов'і (показав позад себе) вже не_так_говорит' / а_в_нас_є_сп_оров_ск'і_й_кра_й / ^{ну} сп_оров_ск'і_й_кра_й / так і ми і_говоримо //

(Спорово, Березовський район, Брестська область, М. А. Пашкевич, 1947 р. н.)

10. // л'уди були набожни / хо^удили до церкви / с'атовали всі с' / с'вата / от / говорили виключно по-українськи / йак йа зараз з вами говору // на такуйса самої мові / ну // певно шо в нас тут були / е / ризни ето заїди / і: москалі / і: пол'ак'і / так шо наша мова не велми сказати такайа вже і українська / ну зах'ідноукраїнська в нас мова / бо ми так само говорим йак на волин'і і / і в л'вові / йа був у л'вові / розмов'ав з л'уд'ми // ° //

(Мотикали, Брестський район, Брестська область, П. В. Пилипук (П'іліп'ук), 1933 р. н.)

Перелік таких свідчень можна продовжувати й продовжувати.

“Історичні події XIV–XIX ст. не змінили каркасної будови берестейсько-пинських говірок, яка була закладена мовними системами IX–XIII ст. Берестейсько-Пинське Полісся було пізно втягнене в процеси націотворення XX ст., що спричинилося до вироблення специфічної мовної свідомості і відсутності в носіїв цих говірок почуття належності до українського етносу” [Скопненко 2001, 114]. Виходить, що тисячоліття проіснували українські говірки на Берестейщині і вистояли проти всіляких негод та незгод, а сучасна влада лише за півстоліття зуміла змінити їхній український статус на невизначений – і не білоруський, і не російський.

Дослідник берестейських говірок О. Скопненко зазначає: “Віднесення берестейсько-пинського ареалу до білоруського мовного континууму ґрунтується на екстралінгвістичних доказах, оскільки для заперечення твердження, що розвиток систем вокалізму й консонантизму берестейсько-пинського простору не виходить за рамки загальноукраїнського мовного розвитку, немає жодних підстав, які б спиралися на дані фонетичного рівня” [Скопненко 2001, 114].

Це так розважливо говорить мовознавець. А от поет Остап Лапський, уродженець Берестейщини, не може стримати емоцій, пишучи про свою українську говірку: “До речі, і в Гуцьках, в селі мого народження, і в Риковічах, куди ми сім'єю в 1933 році за приходу до влади Гітлера разом з хатою переїхали, і кругом нас на Кобринщині, тоді на Берестейщині, казали тільки *духівка*, а не *духовка*, тільки *дріж*, а не *дрож* тощо. А свою безальтернативність люди часто підсумовували приказкою: *Боже милосер/д/ний, кішка здохла, кіт мізерний*. Проклята безвихідь вкінці кинула нас в обійми сябрів! Ще казали в *духівци*, *ци*, а не в *духівці*, але надмірне *икання* не псувало гарної української, поліської говірки. Шкода нашого мовлення, гомоніння, потоптаного жорстокою історією! Біг таки існує, бо все від Нього! Що вдієш! Бодай на папері наслідити: якнайпомітніше!” [Лапський 2003, 334].

Коли на початку 80-их років ми уперше фіксували мовлення берестюків, то здалося, що українська мова ледве чи “дотягне” до кінця віку. Тепер, згадуючи те сумне “передбачення”, радіємо, що і в 2012 році українські говірки на Берестейщині ще живуть, ще ними користуються. Але чи довгий вік суджений їм?

Література

Аркушин 2010 – Аркушин Г. Голоси з Волинського Полісся (Тексти). – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. – 542 с. + 2 електрон. опт. диски (DVD).

Клімчук 1983 – Клімчук Ф. Д. Гаворкі Заходняга Палесся : фанетычны нарыс. – Мн. : Навука і тэхніка, 1983. – 128 с.

Крывіцкі 2003 – Крывіцкі А. А. Дыялекталогія беларускай мовы. – Мінск : Вышэйшая школа, 2003. – 294 с.

Лапський 2003 – Лапський О. З циклу: Наостанку // Український альманах. 2003. - Варшава, 2003. – С. 327–336.

Скопненко 2001 – Скопненко О. І. Берестейсько-пинські говірки : генеза і сучасний стан. – Київ, 2001. – 175 с.

Толстой 1983 – Толстые Н. И. и С. М. О задачах этнолингвистического изучения Полесья // Полесский этнолингвистический сборник : Материалы и исследования. – Москва : Наука, 1983. – 288 с.

Надруковано:

III. Internationale virtuelle Konferenz der Ukrainistik "Dialog der Sprachen - Dialog der Kulturen. Die Ukraine aus globaler Sicht" Reihe: Internationale virtuelle Konferenz der Ukrainistik. Bd. 2012. Herausgegeben von Olena Novikova, Peter Hilkes, Ulrich Schweier. Verlag Otto Sagner, München – Berlin, 2013. – P. 31–37.